

Rafał Wawer, Magdalena Pakuła

Przygotowanie zawodowe rodzin zastępczych w kontekście historycznym

Edukacja - Technika - Informatyka 4/1, 226-233

2013

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Rafał WAWER, Magdalena PAKUŁA

Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie, Polska

Przygotowanie zawodowe rodzin zastępczych w kontekście historycznym

Wstęp

Problem organizowania opieki nad dziećmi osieroconymi, porzuconymi czy też z innych względów pozbawionymi opieki rodzicielskiej istniał od dawna. O ile w czasach historycznych za główną przyczynę osamotnienia dzieci należy uznać sieroctwo naturalne (nasilające się po wojnach, konfliktach zbrojnych, najazdach i epidemiach), o tyle współcześnie jest to najczęściej efekt narastania zjawiska określanego mianem sieroctwa społecznego. W dawnych czasach przyjmowanie sierot do rodzin spokrewnionych lub zaprzyjaźnionych ze zmarłymi rodzicami dziecka miało charakter spontaniczny. Należy przyjąć, że w sensie praktycznym rodzina zastępcza jest formą odwiecznie stosowaną [por. Jamrożek 1993: 704]. Jako najbardziej zbliżona charakterem do rodziny naturalnej jest niezwykle cenna, powoli jednak zyskiwała aprobatę społeczną, a obecnie też nie jest wolna od kontrowersji i krytyki.

Na przestrzeni czasu forma ta ewoluowała. Zmiany dotyczyły przede wszystkim warunków, jakie powinni spełniać opiekunowie zastępczy oraz kwestii ich zawodowego przygotowania do roli opiekunów dzieci, które często wymagały szczególnego traktowania. Tradycyjnie uważa się, że wychowanie dzieci w rodzinie i opieka nad nimi nie wymagają wyjątkowych kompetencji. Takie przekonanie może być wynikiem powszechności istnienia rodziny, w której potomstwo jest oczekiwanym i naturalnym następstwem miłości rodziców. Wątki rodziny jako najlepszego środowiska emocjonalnego, opiekuńczego i wychowawczego są niezaprzeczalne, o ile rodzina funkcjonuje prawidłowo. Istotne wydaje się zatem pytanie: czy kształcenie zawodowe może dotyczyć roli rodziców, a przede wszystkim roli opiekunów zastępczych? Potrzeba takiego profesjonalnego przygotowania została dostrzeżona stosunkowo późno, pomimo odwiecznego istnienia formy nazywanej współcześnie „rodziną zastępczą”.

W Polsce próba systemowego rozwoju tej formy ochrony dzieci została podjęta w pierwszej połowie XVIII w. Ksiądz Gabriel Baudouin zorganizował w Warszawie w 1736 r. szpital dla porzuconych niemowląt. Starsze dzieci umieszczał na wsi, w rodzinach zastępczych [Kulpiński 1985: 19–20]. Można uznać, że były to pierwsze zawodowe rodziny zastępcze, ponieważ otrzymywały

co kwartał ustaloną należność za opiekę nad dzieckiem. Dzieci przed ukończeniem siódmego roku życia wracały do placówki, gdzie otrzymywały elementarną wiedzę albo przysposabiano je do zawodu [Lubczyński 1977: 14]. Społeczne działania księdza dawały szansę dzieciom, ale musiał upłynąć blisko wiek, aby zrozumiano, że kandydaci na rodziców zastępczych powinni być selekcyonowani i edukowani.

1. Wymagania kompetencyjne dla rodzin zastępczych XX i XXI wieku

W okresie pierwszej wojny światowej zorganizowano w Polsce Radę Główną Opiekuńczą. Współpraca wolontariuszy, kleru katolickiego i polskiego ziemiaństwa doprowadziła do zorganizowania systemu zastępczego środowiska opiekuńczo-wychowawczego dla dzieci osamotnionych. Twórcą i pomysłodawcą był ksiądz Kazimierz Jeżewski. Jeżewski oparł się na koncepcji wychowania dzieci osieroconych J.H. Pestalozziego¹ i L. von Wolfring² [Matwiejczyk 1978: 81–84]. Ksiądz zorganizował pierwsze „Gniazdo Sieroce”, które w swojej istocie było rolniczą wielodzietną rodziną zastępczą [Czajkowski 1969: 21–24]. Nowym elementem były wymagania postawione kandydatom na rodziców zastępczych. Prostota i zwięzłość charakterystyki kandydatów w czasach współczesnych skłania do uśmiechu, ale opis jest celny, a uwzględnione elementy nadzwyczaj po dziś dzień pożądane. Powinny to być zatem osoby we właściwym wieku, uczciwe, dobre, kulturalne, uspołecznione, „o dobrym i prostym sercu”. Dzieci winny przebywać w rodzinnej atmosferze, gwarantującej dobre samopoczucie, uczyć się pracy, wytrwałości, obcowania z ludźmi i funkcjonowania w ówczesnej rzeczywistości [Balcerek 1978: 330].

Próba prawnego uregulowania opieki nad dzieckiem została po raz pierwszy podjęta w zapisie Konstytucji RP z 1921 r. Sytuację dzieci pozbawionych opieki rodzinnej regulował artykuł 103, zgodnie z którym: „Dzieci bez dostatecznej opieki rodzicielskiej, zaniedbane pod względem wychowawczym, mają prawo do opieki i pomocy państwa w zakresie określonym ustawą” [DzU z 1921 r., nr 44, poz. 267]. Brak zapowiedzianej w konstytucji ustawy, regulującej dalsze szczegółowe przepisy, de facto zwalniał państwo z obowiązku opieki i pomocy dzieciom. W polskim ustawodawstwie lat dwudziestych XX w. nie wspomniano

¹ Jan Henryk Pestalozzi pracę pedagogiczną rozpoczął przypadkowo, ratując ubogie i bezdomne dzieci. Organizował dla nich zakład wychowawczy. Przedsięwzięcie okazało się fiaskiem. Wyniesione przez Pestalozziego doświadczenia pedagogiczne znalazły wkrótce swój wyraz w rozprawie *Wieczory pustelnika*. Uogólnił i sformułował w niej podstawowe zasady wychowania człowieka kładąc nacisk na główny cel wychowania: rozwój i wyrobienie wewnętrznej siły natury ludzkiej. Propagował także tezę, że każdy człowiek ma prawo do wykształcenia. Pestalozzi twierdził, iż podłożem wychowawczym, na którym ma rozwijać się prawdziwe człowieczeństwo, jest rodzina.

² Lidia von Wolfring pochodziła z Austrii, powołała towarzystwo, które dostarczało mieszkania i fundusze bezdzielnym małżonkom pragnącym zaopiekować się 10–12-osobową grupą osieroconych dzieci w wieku do 14 lat.

o instytucji rodzin zastępczych, chociaż było wiadomo, że funkcjonują. W takim stanie prawnym, obowiązek świadczenia pomocy scedowano na samorządy terytorialne. Brakowało rozporządzeń regulujących oddawanie dzieci do rodzin zastępczych, systemu kwalifikacji dzieci i rodziców, a także systemu kontroli rodzin zastępczych. Pewnym przełomem w kształtowaniu się instytucji rodziny zastępczej były działania zapoczątkowane w 1926 r. w Łodzi. Uchwała, która zapadła na posiedzeniu magistratu Łodzi w lutym, określała warunki stawiane potencjalnym opiekunom oraz zakres i formy pomocy dla rodzin zastępczych. Opiekunom przysługiwały świadczenia pieniężne, dzieciom zapewniano bezpłatną opiekę medyczną, bezpłatne lekarstwa oraz możliwość korzystania z kolonii. Wśród wymagań stawianych opiekunom było: posiadanie własnego, odpowiedniego mieszkania, dobry stan zdrowia, zamiłowanie do sprawy wychowania dziecka, otaczanie go należyłą opieką. Niektóre łódzkie rodziny zastępcze przybierały charakter rodzin pielęgnacyjnych albo szkolących, a profesjonalną pomoc zapewniały im powstałe w tym celu poradnie pedagogiczne [Majewska 1948: 15]. Wydział Opieki Społecznej miał prawo dokonywania kontroli rodzin zastępczych i wyciągania konsekwencji w sytuacji niestosowania się do przepisów [Kusio 1998: 32–33].

W 1938 r. zdecydowano się na ujednoczenie i skonkretyzowanie zapisów regulujących obowiązki państwa wobec dzieci, ale wybuch wojny uniemożliwił wprowadzenie ich w życie. Po wyzwoleniu, w końcu 1945 r. Ministerstwo Oświaty PRL przejęło nadzór i całkowitą opiekę nad dziećmi osieroconymi [Różańska, Tynelski 1981]. W obliczu zrujnowanej gospodarki i zniszczonego kraju w ministerstwie postanowiono, że potrzebującym udzielana będzie jedynie pomoc materialna i rzeczowa.

Pod koniec lat pięćdziesiątych XX w. w szczątkowej formie zaczął odradzać się ruch instytucji rodziny zastępczej. Wojewódzkie Wydziały Zdrowia gromadziły informacje dotyczące kandydatów na rodziców zastępczych. Głównymi kryteriami były niekaralność oraz dobre warunki materialno-bytowe. Dopiero w 1965 roku zainicjowano tworzenie ram prawno-organizacyjnych dla instytucji rodzin zastępczych. Krytyka wychowania zakładowego, które kojarzyło się z niedowładem, przepelnieniem i relatywnie dużymi kosztami doprowadziła nieoczekiwanie do odrodzenia instytucji rodzin zastępczych w latach siedemdziesiątych. Rodziny zastępcze stanowią tańszą formę opieki, uznano zatem za słuszne tworzenie warunków do powstawania coraz większej ich liczby.

Subwencje finansowe były jedyną formą pomocy. Ustalono miesięczną kwotę refundacyjną za jedno wychowywane dziecko oraz jednorazową zapomogę celową. Czynniki materialny okazał się silnie rodzinnotwórczy [„Monitor Polski” z 1971 r., nr 56, poz. 364].

Rozporządzenie Rady Ministrów z 26 stycznia 1979 r. w sprawie rodzin zastępczych w niewystarczającym stopniu odniosło się do warunków, jakie po-

winni spełniać kandydaci na rodziców zastępczych. Przede wszystkim powinni posiadać obywatelstwo polskie, dawać rękojmię należytego wykonywania zadań rodziny zastępczej, nie być pozbawionymi praw rodzicielskich, być w wieku powyżej 24 lat, w dobrym stanie zdrowia (co należało potwierdzić odpowiednim zaświadczeniem), posiadać odpowiednie warunki mieszkaniowe oraz stałe dochody. Niestety w Rozporządzeniu nie znalazło się nic na temat właściwego przygotowania kandydatów na rodziców ani ich permanentnej edukacji. Akt tego Rozporządzenia przeszedł do historii pod nazwą „Akt dużych nadziei”. Jak się okazało, niestety nadziei niespełnionych [Mańk 1979: 10, 6–7].

W 1993 r. wprowadzono akt wykonawczy do art. 74 ustawy z dn. 7 września 1991 r. o systemie oświaty w sprawie rodzin zastępczych. Porządkowało to sprawy związane z doбором rodzin zastępczych oraz kwalifikacji dzieci do tych rodzin. Nareszcie nakreślono szczegółowo zadania, które ma do spełnienia rodzina zastępcza. Ujęto je w kilku punktach: wytwarzanie atmosfery zaufania, zrozumienia, pomocy i życzliwości, zagwarantowanie dziecku bezpieczeństwa, zapewnienie opieki lekarskiej, racjonalnego żywienia, odpowiedniej odzieży i kulturalnych warunków bytu, zapewnienie możliwości uczęszczania dziecka do szkoły, zapewnienie warunków wszechstronnego rozwoju, kształtowanie odpowiednich postaw ideowo-moralnych, budzenie i rozwijanie uzdolnień, umiejętności i nawyków pracy, organizowanie wolnego czasu, rozwijanie wrażliwości estetycznej i wdrażanie do kultury życia codziennego, przygotowanie dziecka do życia społecznego, wdrażanie do wykonywania prac porządkowych i samoobsługowych, udzielanie pomocy w usamodzielnianiu się, a w szczególności w uzyskaniu pracy i mieszkania [DzU z 1991 r., nr 95, poz. 425].

Nakreślono również warunki doboru rodzin zastępczych (w pewnym zakresie odnosząc się do rozporządzenia z 1979 r.). Pełnienie funkcji rodziny zastępczej mogło być powierzone małżeństwu lub osobie niepozostającej w związku małżeńskim pod warunkiem spełnienia następujących wymogów: udzielenia rękojmi należytego wykonania zadań rodziny zastępczej, posiadania obywatelstwa polskiego, posiadania stałego miejsca zamieszkania w Polsce, korzystania z pełni z praw cywilnych i obywatelskich, braku pozbawienia praw rodzicielskich i opiekuńczych, dobrego stanu zdrowia, posiadania odpowiednich warunków mieszkaniowych oraz stałego źródła utrzymania. Ustanowiono dodatkowo wymogi: umożliwienia dziecku zachowania dotychczasowych więzi emocjonalnych i rodzinnych, przestrzegania odpowiedniej różnicy wieku pomiędzy rodzicami zastępczymi a dzieckiem, respektowania zgody małoletniego na umieszczenie w rodzinie zastępczej, wcześniejszego przygotowania kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej dla dzieci dotkniętych trwałym kalectwem lub potrzebujących specjalnej pielęgnacji. Ten ostatni warunek był znamieny. Po raz pierwszy dostrzeżono potrzebę edukacji rodziców zastępczych [DzU z 1991 r., nr 95, poz. 425].

Przepisy miały na celu właściwy dobór rodzin, tak aby zmniejszyć ryzyko tworzenia nieudanych rodzin zastępczych. Selekcją i przygotowaniem kandydatów zajmowały się ośrodki adopcyjno-opiekuńcze i pogotowia opiekuńcze. W tamtym czasie, ale i obecnie ma to ogromne znaczenie w przypadkach kiedy dziecko odbiega od normy rozwojowej lub kwalifikuje się do kształcenia specjalnego, pomocy profilaktyczno-wychowawczej czy resocjalizacyjnej.

Po 2000 r. model pieczy zastępczej w Polsce zaczął stanowić trwały element prorodzinnej polityki państwa, opartej o konstytucyjną zasadę pomocniczości, w myśl której państwo poprzez system gwarancji prawnych oraz zinstytucjonalizowane struktury pomocowe stwarza warunki do udzielania pomocy i wsparcia na poziomie lokalnym z poszanowaniem podmiotowości rodzin. Pomoc taka nie powinna ograniczać się do sytuacji kryzysowych i oddziaływać interwencyjnych. Chodzi o obowiązek podejmowania działań o charakterze prewencyjnym. Stąd wymóg pomocy rodzinie i pracy z rodziną w różnorodnych formach środowiskowych bez potrzeby oddzielania dziecka od rodziny. To główne zadanie i istota polityki prorodzinnej.

Ustawa o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 r. doprecyzowuje niezbędne warunki, jakie powinna zapewnić dziecku ustanowiona rodzina zastępcza. Nacisk kładzie się na stworzenie środowiska gwarantującego optymalny rozwój dziecka oraz opiekę i wychowanie odpowiednie do jego stanu zdrowia z uwzględnieniem ewentualnych deficytów rozwojowych. Generuje to szczegółowe wytyczne, jak posiadanie przez kandydatów odpowiednich warunków bytowych, stwarzających możliwość dobrego rozwoju fizycznego, psychicznego i społecznego dziecka, zaspokojenia jego indywidualnych potrzeb, właściwej edukacji i rozwoju zainteresowań, jak również wypoczynku i organizacji czasu wolnego [DzU z 2004 r., nr 64, poz. 593 z późn. zm., art. 72]. Równocześnie poszerzono wymagania dla kandydatów do pełnienia roli rodziny zastępczej. Do warunków i wymagań zapisanych w ustawie z 1991 r., dodano: wywiązywanie się potencjalnych kandydatów na rodziców zastępczych z obowiązku łożenia na utrzymanie osoby najbliższej lub innej osoby (jeśli taki ciąży na nich obowiązek z mocy prawa lub orzeczenia sądu), przedstawienie zaświadczenia lekarskiego, że kandydaci nie są chorzy na choroby uniemożliwiające właściwą opiekę nad dzieckiem, uzyskanie pozytywnej opinii ośrodka pomocy społecznej właściwego ze względu na miejsce zamieszkania.

Ponadto, przy selekcji rodzin zastępczych uwzględniono dobór osób spokrewnionych lub spowinowaconych z dzieckiem (jeżeli dają gwarancję poprawy jego sytuacji), potrzebę właściwego przygotowania kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej, uwzględnienia poziomu rozwoju i sprawności dziecka, wymagania w zakresie pomocy profilaktyczno-wychowawczej lub resocjalizacyjnej oraz możliwości zaspokajania potrzeb dziecka, zasadę nierozłączania rodzeństwa [DzU z 2004 r., nr 64, poz. 593 z późn. zm., art. 73].

Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej z dnia 9 czerwca 2011 r. [DzU z 2011 r., nr 149, poz. 887 z późn. zm.], która weszła w życie z dniem 1 stycznia 2012 r. jest aktem prawnym w kompleksowy sposób regulującym kwestie organizowania pieczy zastępczej oraz wspierania rodzin niewydolnych wychowawczo. Nie wdając się w dyskusje nad mankamentami ustawy i licznymi, uzasadnionymi, głosami krytyki skierowanymi pod jej adresem, należy przyznać, że wprowadza dość znaczące zmiany w dotychczasowych przepisach odnoszących się do systemu pieczy zastępczej. Ustawa przewiduje liczne formy wspierania rodziny naturalnej przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych. Umieszczenie dziecka w pieczy zastępczej powinno następować w sytuacji ostateczności, po wyczerpaniu wszystkich przewidzianych przepisami możliwości pomocy rodzinie. Rodzinna piecza zastępcza realizowana jest w postaci rodzinnych domów dziecka i rodzin zastępczych, które zgodnie z ustawą dzielą się na trzy rodzaje:

- 1) rodziny zastępcze spokrewnione (tworzą je małżonkowie lub osoba niepozostająca w związku małżeńskim, będący wstępnymi lub rodzeństwem dziecka);
- 2) rodziny zastępcze niezawodowe (tworzą je małżonkowie lub osoba niepozostająca w związku małżeńskim, niebędący wstępnymi lub rodzeństwem dziecka);
- 3) rodziny zastępcze zawodowe, w tym o charakterze pogotowia rodzinnego i specjalistyczne. Zawodowe rodziny zastępcze stanowią profesjonalne środowisko wychowawcze dla przyjętych dzieci. Osoby, które tworzą takie rodziny, oprócz spełnienia kryteriów obowiązujących wszystkich kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej, muszą posiadać predyspozycje psychofizyczne i umiejętność pracy z dziećmi o szczególnych potrzebach.

Pogotowia rodzinne z założenia sprawują opiekę krótkoterminową, np. na czas potrzebny do uregulowania sytuacji prawnej dziecka, znalezienie rodziny adopcyjnej, czy też na czas, kiedy rodzina naturalna rozwiąże swoje problemy i możliwy będzie powrót do niej dziecka. Rodziny specjalistyczne przeznaczone są dla dzieci z poważnymi problemami zdrowotnymi i rozwojowymi oraz niedostosowane społecznie. Najczęściej wymagają one specjalistycznej opieki i pielęgnacji.

Kandydaci do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, rodziny zastępczej niezawodowej lub rodzinnego domu dziecka są zobowiązani do odbycia szkolenia i posiadania świadectwa jego ukończenia. Program szkolenia zatwierdza minister właściwy do spraw rodziny na okres pięciu lat, na wniosek podmiotu prowadzącego szkolenie [art. 44]. Skierowanie na szkolenie wydawane jest przez organizatora rodzinnej pieczy zastępczej osobom kandydującym, które spełniają warunki określone w art. 42 ust. 1 i 2 ustawy. Szkolenie kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej spokrewnionej może być prowadzone według indywidualnego planu, a treść szkolenia powinna wynikać z potrzeb rodziny i dziecka.

Zakończenie

Dotychczasowe doświadczenia wskazują, że najlepszymi formami kompensacji sieroctwa, zarówno naturalnego, jak i społecznego są te, które swym charakterem najbardziej przypominają rodziny naturalne. Funkcjonowanie rodzin zastępczych związane jest jednak z występowaniem szczególnych problemów. Należy pamiętać, że dzieci trafiające do tych rodzin bardzo często wywodzą się ze środowisk noszących znamię patologii społecznej (alkoholicznych, zdemoralizowanych, przestępczych, stosujących przemoc) i niewydolnych wychowawczo. Wadliwe postawy rodzicielskie oraz rażące zaniedbania opiekuńcze i socjalizacyjno-wychowawcze prowadzą niejednokrotnie do tego, że wychowywanie tych dzieci wymaga od opiekunów zastępczych wiedzy, szczególnych umiejętności, a także predyspozycji psychicznych [Pakuła 2005: 114].

Pomimo długiej historii funkcjonowania w Polsce rodzin zastępczych konieczność ich profesjonalnego przygotowania została dostrzeżona dopiero w ostatnich latach. Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej nakłada na osoby pełniące funkcję opiekunów zastępczych i pobierające z tego tytułu przewidziane przepisami świadczenia obowiązek odbycia specjalistycznego szkolenia zawodowego. W przypadku rodzin zastępczych zawodowych i niezawodowych obligatoryjne jest również wykonanie badań psychologiczno-pedagogicznych, które mają na celu diagnozę predyspozycji i motywacji do sprawowania pieczy zastępczej. Szkolenie kandydatów nie daje w sposób automatyczny gwarancji ich optymalnego funkcjonowania w roli opiekunów zastępczych. Z pewnością jednak sprawowanie opieki i wychowanie dzieci w rodzinach zastępczych nie może opierać się jedynie na intuicji, dobrych intencjach, czy odruchu współczucia dla porzuconego dziecka. Jest to praca wymagająca wiedzy, umiejętności i szczególnych predyspozycji, czyli odpowiedniego przygotowania zawodowego.

Literatura

- Balcerek M. (1978), *Rozwój opieki nad dzieckiem w Polsce w latach 1918–1939*, Warszawa.
- Czajkowski K. (1969), *Kazimierz Jeżewski (system wychowawczy). Materiały z sesji pedagogicznej 19.02.1968 r.*, Warszawa.
- Grochowska J. (1977), *Gabriel Piotr Boudouin i jego działalność opiekuńcza*, „Przyjaciel Dziecka”, nr 10.
- Jamrożek J. (1993), *Rodzina zastępcza* [w:] *Encyklopedia pedagogiczna*, red. W. Pomykało, Warszawa.
- Kulpiński F. (1985), *Rodzinne formy opieki nad dzieckiem*, „Oświata i Wychowanie”, nr 20.
- Kusio U. (1998), *Rodzina zastępcza jako środowisko wychowawcze*, Lublin.
- Lubczyński J. (1977), *Cele i zdania Domu ks. Boudouina 1736–1936*, Warszawa.
- Majewska (1948), *Rodziny zastępcze Łodzi*, Warszawa.
- Mańk Z. (1979), *Akt dużych nadziei*, „Gazeta Prawnicza”, nr 10.
- Matwiejczyk M. (1978), *Modele i problemy psychologiczne rodziny zastępczej dla osieroconych dzieci*, „Przegląd Psychologiczny”, nr 1.

- Pakuła M. (2005), *Funkcjonowanie rodzin zastępczych, w których role rodziców pełnią dziadkowie*, „Lubelski Rocznik Pedagogiczny”, t. XXV.
- Róžańska E., Tynelski A. (1981), *Rodzina zastępcza jako forma opieki nad dzieckiem*, Kielce.

Akty prawne

- Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 01.06.1921 r., DzU z 1921 r., nr 44, poz. 267.
- Uchwała nr 254 Rady Ministrów z dnia 22 listopada 1971 r. w sprawie pomocy materialnej dla dzieci i młodzieży w rodzinach zastępczych, „Monitor Polski” 1971, nr 56, poz. 364.
- Ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty, DzU z 1991 r., nr 95, poz. 425 z późn. zm.
- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 21 października 1993 r. w sprawie rodzin zastępczych, DzU z 1993 r., nr 103, poz.470.
- Ustawa o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 r., DzU z 2004 r., nr 64, poz. 593 z późn. zm.
- Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej z dnia 9 czerwca 2011 r., DzU z 2011 r., nr 149, poz. 887 z późn. zm.

Streszczenie

W procesie wychowania dzieci osieroconych, bądź z innych względów pozabawionych właściwej opieki ze strony rodziców, znaczącą rolę od lat zajmują rodziny zastępcze. Ewolucja tej formy opieki nad dziećmi dotyczy przede wszystkim jej prawnego umocowania oraz przygotowania i kwalifikacji kandydatów na opiekunów. W artykule przedstawiono zmiany, jakie wprowadzały kolejne akty prawne w zakresie wymagań kompetencyjnych wobec rodziców zastępczych oraz ich zawodowego przygotowania.

Słowa kluczowe: rodzina zastępcza, opiekun zastępczy, dziecko osierocone, przygotowanie zawodowe.

Professional training of foster families in the historical context

Abstract

The education of children orphaned occupy an important role foster families. Changes in the care of children in the legal aspect of the preparation and caregivers. This paper presents the changes that introduce further legislation on the competency requirements to foster parents.

Key words: foster care, caregiver substitute, orphaned child, the vocational training.